

Georges Perec

Ellis Adası

Türkçesi: Ayberk Erkey

Roman

I

GÖZYAŞLARI ADASI

On dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında, düşlere layık bir umudun ışığıyla aydınlandı Avrupa: Ezilmiş, baskı görmüş, zulme uğramış, köleleştirilmiş, katledilmiş bütün halklar, sömürülmüş, aç bırakılmış, salgın hastalıklarla, kıtlıkla, açlıkla geçen yıllarda kolu kanadı kırılmış, perişan olmuş bütün sınıflar, vadedilmiş yeni toprakların düşünüyü kurmaya başladılar: Amerika. Kapıları herkese açık bakir bir ülke, yaşlı kıtanın lanetlenmişlerine, yeni bir dünyanın öncüleri, adaletsizliği ve önyargıları tanımayan yeni bir toplumun kurucuları olma şansı tanıyan özgür ve cömert topraklar. Amerika, tarlaları yakıp yıkılan İrlandalı çiftçiler için, 1848'in ardından peşlerine düşülen Alman liberaller için, 1830'da bozguna uğrayan Polonyalı milliyetçiler için, Ermeniler için, Yunanlar için, Türkler için, Rusya'daki ve Avusturya-

Macaristan'daki bütün Yahudiler için, koleraya ve sefalete yüz binlerce kurban vermiş Güney İtalyalılar için yeni bir yaşamın, nihayet yüze gülen kaderin simgesine dönüştü ve on milyonlarca göçmen, bazen bütün bir aile, bazen bütün bir köy, Hamburg'dan, Bremen'den, Havre'dan, Napoli'den, Liverpool'dan gemilere binerek, geri dönüşü olmayan bir yolculuğa çıktı.

On yıllar boyunca, insanlık tarihinde emsali görülmemiş bu sürgünün nihai aşaması, ekseriyetle korkunç şartlar altında yaşanan bu okyanus aşırı yolculuğun son durağı, Federal Göçmen Bürosu'nun kabul merkezine ev sahipliği yapan Ellis Adası adında küçük bir kara parçası oldu. Hudson Nehri'nin ağzında, yeni görücüye çıkmış olan Özgürlük Heykeli'nin birkaç yüz metre ötesindeki bu daracık kum yığını, bir süreliğine, gelecekte Amerikan ulusunu oluşturacak olan insanların toplanma yeri haline geldi.

ABD topraklarına yabancıların girişi 1875'e kadar neredeyse tümüyle serbest olmakla birlikte, bu tarihten itibaren, öncelikle yerel ölçekte, belediye ve liman yetkilileri tarafından belirlenen ve uygulanan, daha sonraları bütünüyle federal hükümete bağlı Göçmen Bürosu tarafından kontrol altına alınan ve sayıları giderek artan çeşitli kısıtlamalara tabi tutuldu. 1892 yılında Ellis Adası kabul merkezinin

açılması, miadını doldurmuş savruk, kuralsız bir göç dalgasının, tahtını, resmileştirilmiş, kurumsallaştırılmış ve bir bakıma endüstrileştirilmiş bir göçe devretmesi anlamını taşıyordu. 1892'den 1924'e kadar, günde beş bin ila on bin kişi olmak üzere, on altı milyona yakın insan Ellis Adası'na ayak bastı. Çoğu burada yalnızca birkaç saat kaldı. Yalnızca yüzde ikisi ya da üçü geri gönderildi. Ellis Adası'ndan beklenen, yeni Amerikalılar üretecek bir fabrika,¹ mültecileri göçmenlere dönüştürecek bir fabrika, Chicago'daki bir et fabrikası kadar hızlı çalışan, verim sağlayan bir Amerikan fabrikası olmasıydı sadece: Üretim hattının bir ucundan bir İrlandalı, Ukraynalı bir Yahudi ya da Puglialı bir İtalyan sokulacak, öteki uçtan –muayene, göz taraması, cep araması, aşılama, dezenfeksiyon işlemlerinden sonra– bir Amerikalı çıkacaktı. Fakat bu arada, zaman içinde, başvuru koşulları giderek zorlaştı. Nar gibi kızarmış hindilerin göklerden sofralara düştüğü, kaldırımaların altın kaplı olduğu, toprağın herkese ait olduğu bu büyüleyici Amerika'nın *Golden Door*'u [*Altın Kapı*] yavaş yavaş kapanmaya başlıyordu.

1 Avrupa'dan gelen göçmenlerin yüzde yetmişi New York'tan geçiyordu.